

„Teologia i Człowiek”

Półrocznik Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu,
nr 15 (2010) s. 45-59

Dorota Wawrowska

KONSEKRACJA DZIEWIC JAKO RELACJA OBLUBIEŃCZA Z CHRYSYSEM

Pojęcie „miłości oblubieńczej”

Aby przedstawić zagadnienie związane z tematem tego artykułu konieczne jest najpierw zrozumienie, na czym polega relacja oblubieńcza. K. Wojtyła zwraca uwagę, że miłość oblubieńcza polega na oddaniu swojej własnej osoby. Nie jest to możliwe w porządku natury ani w znaczeniu fizycznym. Jednak w porządku miłości i w znaczeniu moralnym osoba może siebie oddać innej, i to zarówno osobie ludzkiej, jak i Bogu.¹ Pojęcie „miłości oblubieńczej” charakteryzuje również miłość Boga do człowieka. W *Słowniku Teologii Biblijnej* czytamy, że termin „oblubieniec” jest jednym z tych, których Bóg używa na określenie siebie samego. Nawiązując do relacji, jaka istnieje między małżonkami, przedstawia istotę swej miłości do ludzi. Miłość ta pozostaje wieczna i niewzruszona mimo okazywanej niewierności.² Z kolei *Słownik małżeństwa i rodziny*, ukazując oblubieńczą miłość Boga do ludzi, zwraca uwagę, że cechuje ona zawierane z ludzkością przymierze. Reprezentantem ludzkości w *Starym Testamencie* jest Izrael ukryty pod obrazami: Oblubienicy, Matki, Niewiasty i Dziewicy. Miłość Boga wobec tego narodu jest wierna, zazdrosna, oblubieńcza i gwarantująca trwałość przymierza. W *Nowym Testamencie* przedłużeniem miłości Boga do ludzi jest miłość Chrystusowa. Natomiast reprezentantami ludzkości staje się Maryja i Kościół.³

¹ Por. K. Wojtyła, *Miłość i odpowiedzialność*, Lublin 1982, s. 88.

² Por. STB, s. 586-587.

³ Por. *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa-Łomianki 1999, s. 306.

1. JEZUS WZOREM I OBLUBIŃCEM DZIEWIC

Jezus w relacji oblubięczej oddaje się w ręce Maryi, Kościoła i całej ludzkości. Nie wiąże się małżeństwem z jedną tylko osobą, ponieważ pragnie poślubić wszystkich ludzi. Dziewictwo Jezusa spełnia tutaj funkcję służebną. Staje się wyrazem Jego doskonałej miłości. Poza tym Chrystus swoją postawą nadał dziewictwu głębszy sens. W tej części artykułu zostaną przedstawione kolejne etapy odkrywania pełnego znaczenia dziewictwa oraz sposoby kształtowania tego stanu życia poprzez osobisty przykład Chrystusa.

Dziewictwo znane również u pogan

Dziewictwo stanowiło wartość nie tylko w chrześcijaństwie, ale również u pogan. Zdarzały się w starożytnej Grecji sporadyczne przypadki dziewictwa. Praktykowały je niektóre kapłanki (np. w Delfach i Argos), jak również i rzymskie westalki, które były zobowiązane do życia w czystości przez 30 lat służby w świątyni.⁴ Św. Augustyn nie pochwała jednak tego rodzaju dziewictwa. Stwierdza, że w tym przypadku nie można mówić o czystości dziewiczej, mimo istnienia dziewictwa cielesnego, gdyż prawdziwa czystość nie może współistnieć z cudzołóstwem duszy, a za taki uważał kult bożków pogańskich.⁵ Również Esseńczycy z Qumran znali i praktykowali pewien rodzaj celibatu, lecz miał on u nich bardziej charakter ascetycznego wyrzeczenia i czystości niż wymiar eschatyczny.⁶

Dziewictwo w Starym Testamencie

J. Kudasiewicz podkreśla, że w etyce *Starego Testamentu* bardzo wysoko ceniono dziewictwo przedmałżeńskie. Posiadało ono status prawny i zazwyczaj było koniecznym warunkiem zamążpójścia (*por. Pwt 22,14*). Powołując się na *Księgę Powtórzonego Prawa* autor ten zwraca uwagę, że zdrada zaręczonej dziewczyny karana była śmiercią przez ukamienowanie (*por. Pwt 22,23-24*). Natomiast uwiedzenie dziewczyny nie zaręczonej podlegało karze grzywny, którą uiszczano ojcu dziewczyny,

⁴ Por. B. Kuras, *O chrześcijańskiej czystości. Podstawy biblijne*, Kraków 2000, s. 11.

⁵ Por. A. Swoboda, *Nauka o świętym dziewictwie w pismach św. Augustyna*, w: PST, t. XX, Poznań 2006, s. 101-102.

zobowiązując jednocześnie winnego do poślubienia uwiedzionej (*por. Pwt 22,28-29*). Dziewictwo przedmałżeńskie ceniono do tego stopnia, że arcykapłani, a nawet zwykli kapłani mogli się ożenić tylko z dziewicą (*por. Kpl 21,7; Ez 44,22*). Również w życiu społecznym i religijnym dziewice otaczano szacunkiem (*por. Rdz 24,16; 34,7.31*), miały one prawo do noszenia specjalnych szat oraz zajmowania uprzywilejowanych miejsc (*por. 2 Sm 13,18; Jr 2,32*). Utrata dziewictwa przed zawarciem małżeństwa uważana była wówczas za tragedię życiową. Równało się to z utratą czci (*por. 2 Sm 13, 2-18; Lm 5,11; Syr 7, 24*) i utrudniało lub wprost uniemożliwiało zawarcie małżeństwa. Warto tutaj podkreślić, że głównym celem podanych wyżej przepisów *Starego Testamentu* była troska o zachowanie czystości wymaganej przez Prawo.⁷

Ślady trwałego dziewictwa w „Starym Testamencie”

J. Kudasiewicz zwraca uwagę, że dziewictwo jako trwały stan życia, podjęty świadomie z motywów religijnych lub społecznych, nie było znane w obyczajowości *starotestamentowej*. Pozostanie w stanie dziewictwa, podobnie jak bezpłodność, uważano za nieszczęście, karę Bożą i traktowano jako hańbę. Autor ten dostrzega, że ideałem każdej izraelskiej niewiasty było wówczas płodne małżeństwo, a nie dziewictwo. Posiadanie potomstwa uważane było za dar, nagrodę i błogosławieństwo (*por. Ps 127,3*). Zdaniem Jana Pawła II, poglądy te były związane z oczekiwaniem Izraela na przyjście Mesjasza, który miał być „potomkiem Niewiasty”.⁸ Warto tutaj wspomnieć, że Ojcowie Kościoła, którzy w pierwszych wiekach chrześcijaństwa bardzo gorliwie bronili dziewictwa konsekrowanego dostrzegają w *Starym Testamencie* również pozytywne aspekty dziewictwa. Na przykład św. Ambroży przedstawia *starotestamentowe* figury dziewictwa konsekrowanego. Przywołuje Eliasza, o którym żydowska i chrześcijańska tradycja mówiła, że miał być poczęty w sposób dziewiczy oraz Miriam - siostrę Mojżesza, która była dziewicą i zachęcała do takiego życia swoje towarzyszkę. Wśród figur dziewictwa poświęconego Panu Bogu wymienia on również dziewice, które posługiwały w świątyni jerozolimskiej. Stwierdza, że w tych

⁶ Por. R. Cantalamessa, *Czystego serca*, Warszawa 2003, s. 17.

⁷ Por. J. Kudasiewicz, *Teologia i duchowość dziewictwa Maryi w świetle Pisma Świętego*, w: *In Christo Redemptore. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Jerzego Misiurka*, red. J. M. Popławski, Lublin 2001, s.151-152.

⁸ Por. Tamże, s. 152.

wszystkich osobach obecna jest zapowiedź rzeczy przyszłych.⁹ Wspomniany wyżej Ojciec Kościoła docenia powagę starożytności dziewictwa, którego ślady dostrzega już w *Starym Testamencie* i jednocześnie stwierdza, że pełna jego realizacja wiąże się z osobą Chrystusa.¹⁰ Idąc za wzorem św. Ambrożego warto dostrzec w *Starym Testamencie* również niedobrowolny, symboliczny celibat proroka Jeremiasza.¹¹

„Pełna realizacja dziewictwa” związana z osobą Jezusa

Aby zrozumieć, na czy polega „pełna realizacja dziewictwa”, warto przyjrzeć się słowom Jana Pawła II zapisanym w Liście apostołskim *Mulieris dignitatem*: „Ideal [...] bezzeczności i dziewictwa dla większego zjednoczenia się z Bogiem nie był całkowicie obcy w pewnych środowiskach żydowskich, zwłaszcza w czasach bezpośrednio poprzedzających przyjście Jezusa. Jednocześnie bezżeństwo dla królestwa, czyli dziewictwo, jest niezaprzeczną «nowością» związaną z Wcieleniem Boga”.¹² Warto tutaj odwołać się do fragmentu o dziewiczym poczęciu Jezusa z *Ewangelii według św. Mateusza*, w którym początki ziemskiego życia Jezusa przedstawione są na wzór początków świata. Fakt ten dodatkowo podkreśla wykorzystanie w pierwszym rozdziale tej *Ewangelii* greckiego rzeczownika *genesis*, który wyraźnie nawiązuje do *Księgi Rodzaju* (*Księgi Genesis*). J. Kudasiewicz dostrzegając ten fakt, stwierdza, że Ewangelista chciał w ten sposób powiedzieć, że z poczęciem i narodzeniem Jezusa rozpoczyna się nowy początek, nowe stworzenie, zapowiedziane przez proroków (*Mt 1, 23*). Przy pierwszym stworzeniu Duch Święty unosił się nad wodami, dając nowe życie (*Rdz 1, 1-2*), przy nowym stworzeniu działa również Duch Święty, inaugurując erę mesjańską – eschatyczną (*Mt 1, 18.20*).¹³

Warto przyjrzeć się również nauczaniu Jezusa o dziewictwie. Jest ono całkowicie odmienne od nauczania faryzeuszy i stanowi jego autentyczną nowość. To nowe spojrzenie na dziewictwo zostaje bardzo szybko przyjęte przez pierwsze wspólnoty apostołskie i poapostołskie, których członkowie, tak mężczyźni jak i kobiety, wybierają dobrowolne bezżeństwo z motywów nadprzyrodzonych.¹⁴

⁹ Por. Św. Ambroży, *De virginibus*, I, 12.

¹⁰ Por. Tamże, I, 13.

¹¹ Por. B. Kuras, *O chrześcijańskiej czystości...*, s. 11.

¹² MD 20.

¹³ Por. J. Kudasiewicz, *Teologia i duchowość dziewictwa Maryi...*, s. 152.

¹⁴ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej Soboru Watykańskiego II*, Włocławek 1997, s. 39.

Jezus jako wzór dziewictwa

Jezus staje się pierwszym i podstawowym wzorem dla tych, którzy pragną podjąć dziewiczy sposób życia. Św. Ambroży stwierdza, że „[...]skoro Pan pojawił się w tym ciele i nastąpiło połączenie Bóstwa i człowieczeństwa bez jakiegokolwiek skazy nieczystego zmieszania, wtedy na całym okręgu ziemskim przyjął się niebiański sposób życia co do ciała ludzkiego”¹⁵ Myśl wspomnianego wyżej Ojca Kościoła podejmuje S. Kościuk, która dostrzega, że „Jezus począł się w sposób dziewiczy za sprawą Ducha Świętego. Mając swoją pierwotną dziewiczość płynącą z Boskiej natury i cielesną dziewiczość ludzkiej natury zrodzonej z matki, obrał dziewiczy sposób życia na ziemi”.¹⁶

Jezus jako źródło dziewictwa

Ukazanie Jezusa jako źródła dziewictwa spotykamy już w pismach Ojców Kościoła. Św. Atanazy w dziele pt. *Apologie* stwierdza, że: „Syn Boży, Pan i Zbawiciel nasz, Jezus Chrystus, stał się człowiekiem dla nas, zniszczył śmierć i uwolnił nasz rodzaj od zepsucia, które nas opanowało. Wśród wielu innych łask udzielił nam i tej, że mamy na ziemi obraz anielskiej świętości, dziewictwo”.¹⁷ Warto tutaj wspomnieć, że „Chrystus jest źródłem dziewictwa zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i wspólnotowym, czyli Kościoła- Jego dziewiczej oblubienicy i dziewiczej matki wszystkich ochrzczonych”.¹⁸

Pierwsi naśladowcy dziewictwa Jezusa

K. Konecki wskazuje na pierwszych naśladowców Jezusa. Dostrzega w najwcześniejszej tradycji chrześcijańskiej wzory dziewictwa. Na przykład wymienia św. Jana Ewangelistę, który żył w dziewictwie. Również św. Paweł po nawróceniu pod Damaszkiem całkowicie poświęca się przepowiadaniu Ewangelii, żyjąc w celibacie. Ten apostoł podejmując życie w czystości, staje się jednocześnie teoretykiem i propagatorem doktryny na temat dziewictwa. Natomiast św. Łukasz w *Dziejach Apostolskich* wspomina, że we wspólnocie w Cezarei diakon Filip „miał cztery córki,

¹⁵ Św. Ambroży, *De virginibus*, I, 13.

¹⁶ S. Kościuk, *Indywidualne formy życia konsekrowanego w Polsce, część I*, „Via Consecrata. Pismo życia konsekrowanego” 10 (2007), nr 4, s. 45.

¹⁷ Św. Atanazy, *Apologie*, 33.

¹⁸ P. Libera, *Duchowość dziewictwa konsekrowanego w świetle pism św. Ambrożego z Mediolanu*, CT 64 (1994),

dziewice- prorokinie” (Dz 21,9)¹⁹ W tym miejscu warto odwołać się do słów J. Miazka, który stwierdza, że „Praktyka życia w dziewictwie znana jest w Kościele od najdawniejszych czasów, a - jak świadczą pisarze kościelni II wieku - nie była ta forma życia czymś wyjątkowym”.²⁰

Współcześni naśladowcy dziewictwa Chrystusa

Również i w dzisiejszych czasach wielu jest takich, którzy pragną naśladować dziewiczy sposób życia Jezusa. Jedną z wielu form życia konsekrowanego jest powołanie do stanu dziewictwa konsekrowanego, w którym kobieta przyjmując dar wielkiej miłości Pana Boga pragnie odpowiedzieć na ten dar swoją niepodzielną miłością. Pozostając osobą świecką i żyjąc w świecie nie pragnie jednak żyć dla tego świata, ale dla Pana Boga i dla Kościoła.²¹

1. 2. KONSEKRACJA ODPOWIEDZIĄ NA DAR MIŁOŚCI

Przyjęcie daru oblubieńczej miłości Boga daje możliwość pozytywnej odpowiedzi człowieka, która w przypadku dziewic konsekrowanych wyraża się w konsekracji dziewictwa.

Kryteria potrzebne do podjęcia stanu dziewictwa konsekrowanego

Pontyfikał Rzymski podaje, że do konsekracji mogą być dopuszczone zarówno mniszki, jak i kobiety żyjące w świecie.²² W przypadku mniszek konieczne jest, by:

- „a) nigdy nie zawierały małżeństwa ani nie żyły publicznie, czyli jawnie, w stanie przeciwnym czystości;
- b) złożyły profesję zakonną w ciągu tego samego obrzędu albo złożyły ją poprzednio;
- c) należą do rodziny zakonnej, której przysługuje prawo do konsekracji czy to na podstawie starego zwyczaju, czy na mocy pozwolenia świeżo uzyskanego od

nr 3, s. 90.

¹⁹ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej ...*, s. 39.20. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd konsekracji dziewic*, CT 53 (1983), nr 3, s. 69.

²⁰ J. Miazek, *Odnowiony obrzęd konsekracji dziewic*, CT 53 (1983), nr 3, s. 69.

²¹ Por. [b. a.] *W świecie, ale nie dla niego*, „Gość Niedzielny” 78 (2001), nr 20, s. 15.

²² Por. *Pontyfikał Rzymski. Wprowadzenie ogólne*, III, 3.

kompetentnej władzy”.²³

Jeśli natomiast chodzi o kobiety pozostające w świecie, *Pontyfikał Rzymski* jako kryteria podaje, aby:

„a) nigdy nie zawierały małżeństwa ani nie żyły publicznie, czyli jawnie, w stanie przeciwnym czystości;

b) według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje dawały rękojmię, że wytrwają w życiu czystym i poświęconym Kościołowi i bliźnim;

c) zostały dopuszczone do konsekracji przez biskupa ordynariusza miejsca”.²⁴

Pragnienie odpowiedzi na miłość oblubieńczą

Uwzględniając powyższe kryteria, trzeba jednocześnie dostrzec rzeczywistość, która dokonuje się w sercu kobiety pragnącej przyjąć stan konsekracji dziewic. Jan Paweł II w *Mulieris dignitatem* zwraca uwagę, że „Nie można prawidłowo pojąć dziewictwa, kobiecej konsekracji w dziewictwie, bez odwołania się do miłości oblubieńczej, w takiej bowiem miłości człowiek- osoba staje się darem dla drugiego. [...] Wrodzona dyspozycja oblubieńcza osobowości kobiecej znajduje odpowiedź w dziewictwie rozumianym w taki sposób. Kobieta powołana «od początku» do tego, aby być miłowaną i miłować, znajduje w powołaniu do dziewictwa nade wszystko Chrystusa jako Odkupiciela, który «do końca umiłował» przez całkowity dar z siebie i na ten dar odpowiada «bezinteresownym darem» z całego swojego życia. Oddaje więc siebie Boskiemu Oblubieńcowi, a to osobowe oddanie zmierza ku zjednoczeniu, które ma charakter czysto duchowy: przez działanie Ducha Świętego staje się «jednym duchem» z Chrystusem- Oblubieńcem (*por. 1Kor 6,17*)”.²⁵ Myśl papieża podejmuje A. Cencini. Autor ten podkreśla, że koniecznym warunkiem przyjęcia stanu dziewictwa konsekrowanego powinno być doświadczenie Bożej miłości otrzymanej w obfitości. Ważne jest odkrycie tej miłości jako podstawy własnej tożsamości i powołania. Doświadczenie oblubieńczej miłości Pana Boga stawia człowieka w prawdzie i wprowadza porządek także w jego życiu uczuciowo- seksualnym.²⁶

²³ Tamże, III, 4.

²⁴ Tamże, III, 5.

²⁵ MD 20.

Znaczenie metafory „oblubienica Chrystusa”

Głęboko zakorzenione w *Piśmie Świętym* pojęcie „oblubienica Chrystusa” (*sponsa Christi*) wyraża na płaszczyźnie mistycznej istotę stanu dziewictwa konsekrowanego. P. Libera dostrzega, że poczynając od Tertuliana na Zachodzie i Orygenesusa w obrębie Ojców Greckich, ideał dziewictwa konsekrowanego bywa coraz częściej ukazywany przy pomocy symboliki i terminologii weselnej, w związku z czym dziewica poświęcona Bogu jest nazywana „oblubienicą Chrystusa”.²⁷ K. Konecki zaznacza, że to wyrażenie jest metaforą. Autor ten stwierdza, że rzeczywistością jest tutaj głęboka komunია łaski, życia Bożego i miłości, która powstaje między Chrystusem a dziewczyną poświęcającą Bogu swoje dożgonne dziewictwo. Aby wyrazić tę niewyraźną wprost rzeczywistość duchową, zarówno teologia, jak i literacka tradycja biblijna, odwołują się tutaj do metafory „oblubieniec - oblubienica”. Bowiern metafora oblubięcza, jak żadna inna, pomaga najlepiej wyczuć niezwykłość i wielkość komunii miłości i łaski istniejącej między Chrystusem a dziewczyną konsekrowaną.²⁸

Postrzeganie dziewictwa przez Ojców Kościoła

Traktowanie dziewictwa konsekrowanego jako duchowego małżeństwa z Chrystusem znalazło wyraz w nauczaniu Ojców Kościoła. Widzimy to np. w traktacie Tertuliana pt. *De virginibus velandis*, w którym nakazywał dziewczynom, by zasłaniały swe głowy nie tylko w kościele, ale także w miejscach publicznych, gdyż będąc oblubienicami Chrystusa powinny zachowywać się i wyglądać jak kobiety zamężne.²⁹ J. Miazek odnotowuje, że papież Syrycjusz zaleca, aby biskup dokonujący obrzędu skierował słowa pouczenia do dziewczyny i wręczył jej welon podobny do tego, którego używano przy zawieraniu małżeństwa. Tak więc od początku obrzęd w swej zewnętrznej formie przypomina zaślubiny dziewczyny z Chrystusem i może go dopełniać sam biskup.³⁰ K. Konecki zwraca uwagę, że Ojcowie Kościoła dostrzegają w ślubie dziewictwa analogię do małżeństwa naturalnego. Dziewica chrześcijańska poślubia na sposób mistyczny Chrystusa i poświęca się na szczególną służbę Bogu. Podobnie jak

²⁶ Por. A. Cencini, *Dziewictwo i celibat dzisiaj. W kierunku seksualności paschalnej*, Kraków 2005, s. 196.

²⁷ Por. P. Libera, *Duchowość dziewictwa konsekrowanego w świetle pism św. Ambrożego...*, s. 92.

²⁸ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej...*, s. 239-240.

²⁹ Por. P. Nehring, *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, Toruń 2005, s. 14.

³⁰ Por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd konsekracji dziewic...*, s. 70.

w małżeństwie mąż i żona stają się jednym ciałem, tak ci, którzy poświęcają się Chrystusowi, stają się z Nim jednym duchem. Tak jak kobieta opuszcza ojca i matkę, by zjednoczyć się razem ze swym oblubieńcem, tak dziewica, która poślubia Chrystusa, pozostawia wszystkie ziemskie sprawy, aby zająć się sprawami należącymi do Pana w świętości swego ducha i ciała.³¹

Konieczność zjednoczenia z Jezusem

Szczególnym motywem refleksji ambrożyjskiej jest ukazanie dziewicy konsekrowanej jako świątyni Boga.³² Św. Ambroży stwierdza, że „tak, jak nie można zrozumieć człowieczeństwa Chrystusa inaczej jak tylko zjednoczonego z Jego bóstwem, podobnie dziewica poświęcona Panu winna dążyć do pełnego zespolenia z Bogiem”.³³ Podobną myśl znajdujemy w *Vita consecrata*, gdzie Jan Paweł zaznacza, że życie konsekrowane nie polega jedynie na naśladowaniu Chrystusa całym sercem i miłowaniu Go „bardziej niż ojca i matkę, bardziej niż syna i córkę” (*por. Mt 10,37*). Stwierdza, że takiej postawy wymaga się od każdego ucznia. Życie konsekrowane polega natomiast na przeżywaniu i wyrażaniu swej konsekracji przez poddanie Chrystusowi całego życia i „upodobnieniu” do Niego.³⁴ Papież podkreśla, że „Człowiek jest zdolny do takiej egzystencji «na wzór Chrystusa», do jakiej zostało wezwanych w ciągu dziejów bardzo wielu ochrzczonych, jedynie na mocy specjalnego powołania i szczególnego daru Ducha Świętego”.³⁵ Dziewica konsekrowana zatem, to chrześcijanka, która wzniosła się na szczyty mistyki, to znaczy, złączyła się ze swym Oblubieńcem - Słowem Bożym. Podobnie jak oblubienica z *Pieśni nad Pieśniami* wyrusza ona codziennie na poszukiwania swego Oblubieńca. Po wielu próbach odnajduje Go w heroicznym praktykowaniu cnót i w życiu przenikniętym wiarą. Chrystus, Boski Oblubieniec, chce, by Go długo i wytrwale szukała, dopóki nie znajdzie ona drogi prowadzącej do zjednoczenia z Nim węzłem doskonałej miłości. Dziewica może to osiągnąć mocą anielskiej czystości, która pozwala jej uwolnić się od ciężaru ciała. Dzięki niej też jest w stanie opuścić świat i wznieść się w duchu aż do

³¹ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej...*, s. 45.

³² Por. P. Libera, *Duchowość dziewictwa konsekrowanego w świetle pism św. Ambrożego...*, s. 90.

³³ Tamże, s. 90.

³⁴ Por. VC 16.

³⁵ Tamże, 14.

przedśionków nieba.³⁶

Rys oblubińczy jako pierwszy w liturgii konsekracji dziewic

K. Konecki w pracy pt. *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej Soboru Watykańskiego II* wskazuje, że ten najbardziej charakterystyczny i specyficzny - oblubińczy - rys teologiczny obrzędów konsekracji był zawsze żywo obecny zarówno w nauczaniu Ojców Kościoła, jak i w tradycji liturgicznej całych wieków.³⁷ Dziewictwo konsekrowane jest rzeczywistością przypominającą i uobecniającą miłość pomiędzy Chrystusem i Kościołem. Myśl tę odnajdujemy zaraz we wstępie wprowadzenia do *Obrzędu konsekracji dziewic*: „dziewica staje się osobą poświęconą, wielkim znakiem miłości Kościoła do Chrystusa”.³⁸ W świetle tego stwierdzenia staje się zrozumiałe, dlaczego w tekstach obrzędu Chrystus tak wiele razy nazywany jest „Oblubińcem dziewicy”, natomiast dziewica dostępująca konsekracji - „oblubienicą Chrystusa”, cały zaś obrzęd nazywany jest zaślubinami.³⁹ Nieprzypadkowo od samego początku powstania zwyczaju konsekracji dziewic w IV wieku przewodniczenie obrzędowi zastrzeżone jest wyłącznie biskupowi. Jako pasterz wspólnoty wierzących poświęca on Bogu chrześcijanki, które dobrowolnie wybierają dziewictwo, równocześnie zaś, reprezentując w liturgii Chrystusa - Oblubińca, w Jego imieniu przyjmuje od kandydatki ślub dziewictwa. Przewodniczenie obrzędowi przez biskupa akcentuje również charakter mistycznych zaślubin dziewicy z Chrystusem.⁴⁰ Również czas i miejsce konsekracji powinny wskazywać na oblubińczy związek Chrystusa z Kościołem. W *Obrzędach konsekracji dziewic* czytamy: „Wypada, aby konsekracja dziewic odbywała się w Oktawie Wielkanocy lub w uroczystości, zwłaszcza związanej z tajemnicą Wcielenia, w niedzielę, w święto Najświętszej Maryi Panny lub świętych dziewic”.⁴¹ Natomiast jako miejsce konsekracji zaleca się kościół katedralny.⁴² To właśnie tam najlepiej wyraża się związek biskupa z Kościołem lokalnym. Podobną rolę spełnia również sam termin „konsekracja”. K. Konecki w pracy pt. *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej Soboru Watykańskiego II* stwierdza, że już przed

³⁶ Por. P. Libera, *Duchowość dziewictwa konsekrowanego w świetle pism św. Ambrożego...*, s. 98.

³⁷ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej...*, s. 238-239.

³⁸ Pontyfikał Rzymski. *Wprowadzenie ogólne*, I, 1.

³⁹ Por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd konsekracji dziewic...*, s. 73-74.

⁴⁰ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej ...*, s. 48-49.

⁴¹ Por. OCV 1

Soborem Watykańskim II przez pojęcie „konsekracja” rozumiano szczególny rodzaj błogosławieństwa ustanawiającego, mocą którego osoba lub rzecz zmieniała swój stan; zostawała wyłączona z codziennego użytku i przeznaczona do kultu Bożego, przez co stawała się osobą - rzeczą świętą.⁴³ Użycie tego terminu w stosunku do obrzędu konsekracji dziewic jest wielkim wyróżnieniem. Podkreśla szczególny charakter tego błogosławieństwa. Wyjątkowość obrzędu polega na tym, że w uroczystym akcie liturgicznym Kościoła dziewica chrześcijańska oddaje całą siebie na zawsze Bogu, stając się Jego wyłączną własnością - „osobą świętą”.⁴⁴

1. 3. OSOBISTE KONSEKWENCJE KONSEKRACJI DZIEWIC

Charakter oblubieńczy konsekracji realizuje się przez całe życie

Wśród dziewic piszących o stanie dziewictwa konsekrowanego istnieje przekonanie, że charakter oblubieńczy ich relacji z Chrystusem będzie się realizował przez całe ich życie. Przykładowo S. Kościuk dostrzega, że chociaż charakter oblubieńczy jest najbardziej uwydatniony podczas liturgii konsekracyjnej, ale jednocześnie wskazuje na konieczność, by miłość oblubieńcza wypełniała serce dziewicy i stawała się treścią wewnętrzną wszystkich dobrych czynów.⁴⁵ Z kolei Z. Prochownik zwraca uwagę, że poprzez konsekrację dziewica wchodzi w oblubieńczy związek z Chrystusem, który będzie trwał na wieki.⁴⁶

Obowiązki dziewic konsekrowanych

Dziewica po przyjęciu konsekracji podejmuje nowe obowiązki, które zostały wymienione we *Wprowadzeniu ogólnym do Obrzędu konsekracji dziewic*. W dokumencie tym zaznaczono, że ślubowana czystość nie jest celem samym w sobie, lecz ma służyć temu, aby bardziej kochać Chrystusa i lepiej służyć bliźnim.⁴⁷ Czytamy

⁴² Por. Tamże 3. 6.

⁴³ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej...*, s. 131.

⁴⁴ Por. Tamże, s. 134.

⁴⁵ Por. S. Kościuk, *Indywidualne formy życia konsekrowanego w Polsce...*, s. 44-45.

⁴⁶ Por. Z. Prochownik, *Dziewictwo konsekrowane we współczesnej nauce Kościoła katolickiego*, Kraków 1996, s. 29.

⁴⁷ Por. Pontyfikał Rzymski. *Wprowadzenie ogólne*, II, 2.

tam, że „Dziewice chrześcijańskie, zgodnie ze swym stanem i otrzymanymi charyzmatami, powinny się oddać pokucie, dziełom miłosierdzia, apostołstwu i gorliwej modlitwie”.⁴⁸ Kościół zaleca im również, aby dla lepszego spełniania obowiązku modlitwy odmawiały codziennie *Liturgię godzin*, zwłaszcza Jutrznę i Nieszpory. W ten sposób łącząc swój głos z głosem Chrystusa - Najwyższego Kapłana oraz Kościoła Świętego będą nieustannie wielbić Ojca niebieskiego i wstawiać się za zbawienie świata.⁴⁹

„Liturgia godzin” w życiu dziewczek konsekrowanych

K. Konecki przypomina o obowiązku sprawowania *Liturgii godzin* przez osoby konsekrowane. Stwierdza, że jest to istotny element ich życia. Ten obowiązek dotyczy także dziewczek żyjących w świecie, tym bardziej, że reforma soborowa przywróciła modlitwę brewiarzową jej pierwotnemu właścicielowi, czyli całemu ludowi Bożemu.⁵⁰ Autor ten przywołuje słowa z Konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, gdzie *Liturgia godzin* przedstawiona jest jako „prawdziwie głos Oblubienicy, przemawiającej do Oblubieńca”.⁵¹ K. Konecki dostrzega również, że wręczenie księgi *Liturgii godzin* podkreśla nie tylko aspekt ascetyczny, ale również aspekt ślubny życia kobiety konsekrowanej. W kontekście *Ordo consecrationis virginum*, znak Kościoła, Oblubienicy - dziewicy, zostaje zmanifestowany najbardziej właśnie w osobie dziewicy konsekrowanej. Kiedy ona sprawuje *Liturgię godzin*, to nie tylko odnawia dialog oblubieńczy z Chrystusem, lecz sama staje się żywym wyrazem i znakiem Kościoła- Oblubienicy, modlącej się ze swoim Oblubieńcem.⁵²

Modlitwa w życiu dziewczek konsekrowanych

Św. Augustyn w nauczaniu kładzie nacisk na to, by osoby poświęcone Bogu w dozgonnym dziewictwie nie zapomniały o tak ważnym środku pomagającym wytrwać we wstrzemięźliwości (*continentia*) i w dziewictwie poświęconym Bogu, jakim jest modlitwa o otrzymanie i zachowanie tych darów Bożych.⁵³ A. Swoboda

⁴⁸ Tamże, II, 2.

⁴⁹ Por. Tamże, II, 2.

⁵⁰ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewczek w odnowie liturgicznej...*, s. 208.

⁵¹ KL 84.

⁵² Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewczek w odnowie liturgicznej...*, s. 208.

⁵³ Por. A. Swoboda, *Nauka o świętym dziewictwie w pismach św. Augustyna...*, s. 116.

analizując pisma tego Ojca Kościoła stwierdza, że według Biskupa Hippony „[...]szczególnym przedmiotem modlitwy osób poświęconych Bogu winny być dwa dary, bez których nikt nie może być sprawiedliwy i doskonały: mądrość (sapientia) i wstrzemięźliwość (continentia). Dzięki mądrości człowiek może poznawać Boga, zaś wstrzemięźliwość pozwala na to, że człowiek nie upodabnia się do tego świata”.⁵⁴ Św. Augustyn przypomina, że przedmiotem modlitwy powinna być nie tylko prośba o te dary, ale również dziękczynienie. Mądrość, wstrzemięźliwość i zwycięstwo nad własnymi wadami oraz szatanem nie jest dziełem człowieka, ale jest mu udzielane przez Ducha Świętego w tym celu, by w człowieku wzrastała miłość ku większemu dobru.⁵⁵

Konieczność współpracy z łaską Bożą w życiu dziewic konsekrowanych

Warto tutaj zwrócić uwagę, że życie w dziewictwie konsekrowanym jest bardzo trudne i narażone na wiele niebezpieczeństw. Wymaga ono nieustannego ukierunkowania na całkowitą i wyłączną więź z Chrystusem, co nie jest możliwe bez szczególnej łaski Bożej.⁵⁶ Tę świadomość Kościoła wyraża modlitwa konsekuracyjna, w której biskup błaga Boga: „Weź, Panie, w opiekę i obronę te siostry, które błagają o Twoją pomoc i pragną się umocnić w otrzymanej łasce, broń je przed wrogiem, który im świętsze widzi zamiary, tym przebieglejszych podstępów używa dla ich zniszczenia. Niech nie odbierze im chwały czystości, wkradając się do duszy przez bramę niedbalstwa i skłaniając dziewice do niewierności złożonym przyrzeczeniom. Niech Duch Święty udzieli im roztropnego umiarkowania i mądrej dobroci, powagi i łagodności, czystości i wolności. Niech płoną miłością ku Tobie i nie kochają niczego poza Tobą, niech zasługują swoim życiem na pochwałę, ale jej nie pragną, niech wielbią Ciebie przez świętość ciała i czystość duszy, niech Tobie służą w miłości i bojaźni. Ty bądź ich chwałą, radością i pragnieniem, bądź dla nich pociechą w smutku, radą w niepewności, obroną przed krzywdą, cierpliwością w ucisku, dostatkiem w ubóstwie, pokarmem w poście, lekarstwem w chorobie. Niech wszystko znajdą w Tobie, bo Ciebie ponad wszystko wybrały”.⁵⁷

⁵⁴ Tamże, s. 116.

⁵⁵ Por. Tamże, s. 116.

⁵⁶ Por. A. Cencini, *Dziewictwo i celibat dzisiaj...*, s. 156.

⁵⁷ OCV 24.

Niebezpieczeństwo pychy

Głównym niebezpieczeństwem w życiu dziewic konsekrowanych jest pycha. Przestrzega przed nią św. Augustyn: „[...] ponieważ wieczna wstrzeźliwość, a przede wszystkim dziewictwo, jest wielkim dobrem wśród wybranych Boga, bardzo uważnie należy go strzec, aby pycha go nie zniszczyła”.⁵⁸ Również św. Hieronim w liście *Do Eustochium córki Pauli o strzeżeniu dziewictwa* przypomina, że dziewica nie powinna się pyszczyć ze swojego posłannictwa, lecz powinna być pełna bojaźni.⁵⁹ Z kolei w liście *Do Demetriady o zachowaniu dziewictwa*, św. Hieronim stwierdza, że im wyżej dziewica postąpiłaby w świętości, tym groźniejszy byłby jej upadek”.⁶⁰

Konieczność praktykowania pokory

Jako lekarstwo na pychę św. Augustyn zaleca praktykowanie cnoty pokory. Odwołując się do *Pisma Świętego* zachęca: „Im większy jesteś, tym bardziej się unizaj, a znajdziesz łaskę u Pana” (*Syr 3,18*). Ojciec Kościoła dostrzega, że każdemu miara pokory została dana zgodnie z miarą jego wielkości. Dla człowieka wielkiego niebezpieczna jest pycha, która bardziej czyha na znakomitszych. Św. Augustyn zwraca uwagę, że zazdrość podąża za pychą jako towarzysząca córka. Stwierdza, że pycha ją ciągle rodzi i zawsze ma za towarzyszkę.⁶¹

Niebezpieczeństwo nieczystości i wsparcie Chrystusa

Innym niebezpieczeństwem jest nieczystość. Św. Augustyn kładzie nacisk na to, by wybór życia w dziewictwie poświęconym Bogu był przede wszystkim decyzją dobrowolną. Złamanie zaś raz złożonego ślubu czystości, uważa za czyn gorszy od cudzołóstwa i określa jako obrazę Chrystusa, któremu nie dochowało się wierności.⁶² Św. Hieronim, w liście *Do Eustochium córki Pauli o strzeżeniu dziewictwa*, mówi o wewnętrznej walce jaką musi toczyć dziewica poskramiając pożądania ciała: „Jak długo pozostajemy w tym ułomnym ciele, jak długo nosimy skarb w naczyniach glinianych i duch pożąda przeciw ciału, a ciało przeciw duchowi, tak długo nie ma tu

⁵⁸ Św. Augustyn, *De sancta virginitate*, 33.33.

⁵⁹ Św. Hieronim, *List XXII*, 3.

⁶⁰ Por. Tenże, *List CXXX*, 7.

⁶¹ Por. Św. Augustyn, *De sancta virginitate*, 31. 31

⁶² Por. A. Swoboda, *Nauka o świętym dziewictwie w pismach św. Augustyn...*, s. 115.

pewnego zwycięstwa”.⁶³ Wspomniany wyżej Ojciec Kościoła dostrzega, że człowiek zraniony w swej naturze przez grzech pierworodny, musi się zmagać na tym świecie z pokusami. Zaznacza, że tylko ten zyskuje chwałę i tego można nazwać błogosławionym, kto natychmiast gdy powziął myśli nieczyste, rozbija je o skałę, którą jest Chrystus.⁶⁴

⁶³ Św. Hieronim, *List XXII*, 4.

⁶⁴ Por. Tamże, 6.